

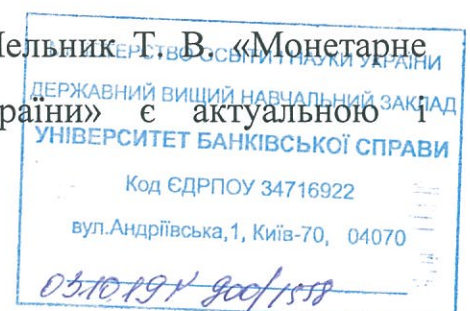
ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента
Адамика Богдана Петровича
на дисертаційну роботу Мельник Тетяни Вікторівни
на тему «Монетарне регулювання розвитку банківської системи України»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит**

1. Актуальність дисертаційної теми та зв'язок роботи з науковими програма, планами, темами

З огляду на посткризове функціонування фінансових систем багатьох країн світу, що характеризувалося зміною традиційних підходів до проведення монетарної політики та монетарного регулювання, діяльність центральних банків привертає до себе пильну увагу суспільства та економічних агентів. Функціонування банківської системи України, окрім наслідків глобальної фінансової кризи, додатково було ускладнено девальвацією національної валюти та «очищенням банківської системи», що створило додаткові виклики на шляху її подальшого розвитку. Збитковість банківської системи протягом багатьох років та недостатній рівень кредитної активності вимагає пошуку нових підходів до проведення монетарної політики та вироблення рекомендацій з удосконалення монетарного регулювання. У зв'язку з цим набуває особливого значення активізація наукових досліджень щодо монетарного регулювання розвитку банківської системи.

З огляду на це, тема дисертаційної роботи Мельник Т. В. «Монетарне регулювання розвитку банківської системи України» є актуальною і своєчасною.

Дисертаційна робота Мельник Т. В. є складовою частиною науково-дослідних робіт ДВНЗ «Університет банківської справи», зокрема, науково-дослідної теми «Компаративний аналіз формування та розвитку банківських систем країн світу» (номер державної реєстрації 0114U004861) та «Місце та роль банківської системи в забезпеченні фінансової безпеки України» (номер державної реєстрації 0117U004520). Автором надано пропозиції щодо забезпечення фінансової безпеки держави шляхом вдосконалення монетарного регулювання розвитку банківської системи, а також пропозиції щодо розвитку підходів до підвищення ефективності монетарних режимів та монетарного регулювання на підставі вивчення досвіду центральних банків країн світу.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність і новизна

Основні наукові положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, мають достатній рівень обґрунтованості та достовірності, що підтверджується відповідними публікаціями у фахових українських та зарубіжних періодичних виданнях, а також оприлюдненням на науково-практичних конференціях.

Достатній рівень обґрунтованості та достовірності, як свідчить аналіз змісту дисертації, забезпечується поглибленим вивченням та критичним сприйняттям значного обсягу вітчизняних та зарубіжних джерел з проблем монетарного регулювання банківської системи, законодавчих та нормативно-правових актів з досліджуваних питань, використанням сучасних методів дослідження, достатнім рівнем обґрунтованості сформульованих наукових положень, які ґрунтуються на використанні широкого спектру сучасних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження.

Це дало змогу дисертантові дослідити сучасний стан монетарного регулювання розвитку банківської системи, а також надати пропозиції з його удосконалення.

Структура дисертації збалансована і побудована в логічній послідовності процесу дослідження, що забезпечує досягнення поставленої мети дослідження і вирішення поставлених завдань. Даній дисертаційній роботі притаманна цілісність, підрозділи логічно поєднані між собою. Текстовий матеріал дисертації містить аналітичні таблиці та рисунки, що свідчить про вміння автора опрацьовувати й узагальнювати матеріали. Висновки є обґрунтованими, відображають основні положення проведеного дослідження. Мета дослідження, що полягала в поглибленні теоретико-методологічних засад, удосконаленні методичних підходів і розробці практичних рекомендацій з удосконалення монетарного регулювання розвитку банківської системи України, досягнута, поставлені завдання – виконані.

3. Наукова новизна результатів, одержаних особисто здобувачем

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних засад та обґрунтуванні науково-методологічних підходів з підвищення ефективності монетарного регулювання розвитку банківської системи.

Основні результати дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають у такому:

– *вперше*: запропоновано методичний підхід до оцінки стану розвитку банківської системи на основі введення узагальненого індикативного показника, який базується на таких показниках, як: індекс розвитку банківського сектору (до складу якого входять: індекс депозитів, залучених банками, до ВВП; індекс недіючих кредитів до сукупних кредитів, наданих банками; індекс кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям, до ВВП; індекс кредитів, наданих банками, до ВВП; індекс активів банків до ВВП; індекс порівняльних умов банківської діяльності) та індекс оцінки функціональної діяльності центрального банку як монетарного регулятора (до складу якого входять: індекс інфляції; індекс змін в курсоутворенні; індекс

прострочених кредитів, наданих центральним банком; індекс офіційних резервних активів). Реалізація даного підходу дає змогу оцінити розвиток банківської системи у кількісному вимірі без штучного завищення показників, що характеризують сучасний стан банківської системи, виражених у грошовому вимірі з урахуванням впливу інфляції та девальвації; виявити недоліки при проведенні монетарного регулювання та сприяти розвитку банківської системи (с. 126-130);

– *удосконалено*: а) науково-методичний підхід до оцінки впливу монетарних чинників на індекс розвитку банківської системи шляхом розробки багатофакторної моделі, до складу якої входять такі показники: індекс функціональної оцінки діяльності центрального банку як монетарного регулятора; його процентні ставки за мобілізаційними операціями; обмінний курс національної валюти до іноземної; кредити, надані резидентам, з урахуванням інфляції та курсу національної валюти до іноземної; облікова кількість штатних працівників у банківському секторі. Дана модель надає змогу оцінити вплив результатів діяльності монетарного регулятора у кількісному вимірі у сфері монетарного регулювання на індекс розвитку банківської системи; застосовувати інструменти монетарного регулювання з попередньою кількісною оцінкою їх впливу на такий індекс (с.136-139); б) науково-методичні підходи до здійснення когнітивного аналізу та моделювання стимулювання кредитування економіки, що відрізняються від існуючих тим, що моделювання здійснюється для банківської системи загалом, а не для банку, з урахуванням впливу монетарних та макроекономічних чинників. Даний підхід дає змогу розробити пропозиції зі стимулювання кредитної активності банківської системи та забезпечити сприяння її розвитку на довгострокову перспективу (с.139-149); в) методичний підхід до аналізу показників діяльності банківської системи, що забезпечує можливість оцінити вплив інфляції та девальвації на основні показники діяльності банківської системи ланцюговим методом. На відміну від існуючих підходів до визначення реальних показників банківської системи, які враховують інфляцію за більш короткий період часу – рік, а вплив

девальвації часто взагалі нівелюють, запропонований підхід надає можливість оцінити довгостроковий (від кількох років до десятиліть) ефект від знецінення національної грошової одиниці через інфляцію та девальвацію на показники діяльності банківської системи. Впровадження такого підходу дає змогу оцінити реальні, а не номінальні показники (с.110-114);

– *набули подальшого розвитку*: а) методичний підхід до оцінювання впливу інструментів монетарного регулювання на основні показники діяльності банківської системи, що на відміну від наявних, стосується не лише аналізу діяльності комерційних банків, а також діяльності центрального банку. Це дає можливість обґрунтувати необхідність застосування певних інструментів монетарного регулювання залежно від стану розвитку банківської системи (с.114-121); методичний підхід до визначення впливу на розвиток банківської системи ліквідації значної кількості банків унаслідок «очищення» банківської системи, який, на відміну від наявних, дає змогу розрахувати частку активів, коштів банків, юридичних та фізичних осіб, розміщених у банках у стадії ліквідації, до відповідних показників банківської системи у динаміці, а також розрахувати частки коштів фізичних осіб, які не підлягали виплаті, були нараховані та невиплачені та були повернуті вкладникам після ліквідації банків (с. 95-102). Запропонований підхід дає змогу комплексно оцінити показники діяльності банківської системи, на які поширювався даний вплив, та визначити перспективні напрями її розвитку; в) сутнісна характеристика монетарного регулювання розвитку банківської системи, яка відрізняється від інших тим, що дозволяє розмежувати поняття «монетарна політика» та «монетарне регулювання», які часто ототожнюються у науковій літературі, а також чітко виокремити структурні елементи, які належать виключно банківській системі. Даний підхід дає змогу визначити суб'єктів, які підпадають під дію монетарного регулювання, та розвинути трактування поняття «розвиток банківської системи» с.49-50).

Наведені наукові результати представляють цілісне завершене дослідження і вирішують важливе наукове завдання на відповідному науковому і методологічному рівні.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях та ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації

Основні положення дисертації опубліковано у 17 наукових працях, серед яких 6 статей у наукових фахових виданнях, 5 з яких входять до наукометричних баз даних (з них: 1 стаття – до наукометричної бази даних Web of Science), 1 стаття – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 10 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Загальний обсяг опублікованих робіт складає 6,02 друк. арк., із них особисто автору належить 4,90 друк. арк.

Зміст автореферату дисертації Мельник Т. В. висвітлює всі ключові авторські положення у відповідності зі встановленими вимогами та існуючими рекомендаціями. Автореферат повністю відповідає основним положенням дисертаційної роботи, розкриває її структуру та акцентує увагу на основних наукових результатах, викладених в дисертації

5. Науково-практична значущість результатів дослідження

Практичне значення отриманих результатів дисертації Мельник Т. В. підтверджується впровадженням наукових результатів у роботу Секретаріату Ради Національного банку України при аналізі виконання Основних засад грошово-кредитної політики (довідка № 011-00/10 від 24.06.2019); ПрАТ «Українська міжбанківська валютна біржа» під час проведення досліджень з напрямів функціонування фондового ринку та ринку цінних паперів (довідка № 1/60 від 20.05.2019); АТ «КБ «ГЛОБУС» науково-методичного підходу до

здійснення когнітивного аналізу та моделювання кредитування економіки з метою стимулювання кредитної активності (довідка №1998 від 21.06.2019). Теоретичні положення та окремі методичні розробки дисертації використовуються в навчальному процесі ДВНЗ «Університет банківської справи» при викладанні дисциплін «Центральний банк та грошово-кредитна політика», «Банківське регулювання і нагляд», «Банківська система», «Гроші і кредит» (довідка № 12-134/766 від 28.05.2019).

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Відзначаючи наукові результати, представлені в дисертації Мельник Т. В., їх обґрунтованість і новизну, все ж виділимо і окремі недоліки та дискусійні положення. Зокрема:

1. У п. 1.2 наводиться перелік основних інструментів монетарного регулювання (с. 51), надаються їх переваги та недоліки (с. 52-53), проте під час аналізу практики їх застосування Національним банком України (п. 2.1), відсутній аналіз використання адміністративних методів регулювання та не надано оцінку їх впливу на розвиток банківської системи.

2. У п. 2.1 було відмічено особливості та наслідки переходу від режиму таргетування валютного курсу до інфляційного таргетування (с. 68-73). Доцільно було б провести порівняльний аналіз світової практики застосування центральними банками тих чи інших режимів монетарної політики та визначити, яким режимам надається перевага останнім часом.

3. У п. 2.3 проведено оцінку впливу монетарного регулювання у трьох напрямках: оцінка впливу інфляції та девальвації; оцінка впливу інструментів монетарного регулювання; оцінка впливу ліквідації банків. Перший та третій напрям характеризується повнотою висвітлення та конкретними розрахунками впливу. Водночас оцінку впливу інструментів монетарного регулювання бажано здійснити з розрахунком впливу кожного інструменту монетарного регулювання окремо, яким чином він позначився на динаміці показників

функціонування банківської системи, а не наводити їх узагальнюючий вплив (с. 115-120). Це дасть змогу оцінити ефективність застосування того чи іншого інструменту монетарного регулювання.

4. До розрахунку багатофакторної регресійної моделі серед інших показників було включено облікову кількість працівників у банківському секторі (с.136), хоча з огляду на розвиток інформаційних технологій даний показник наразі не має критичної важливості для розвитку банківської системи.

5. При побудові когнітивної карти та моделі стимулювання кредитування економіки банками, доцільно розрахувати вплив функціонування центрального банку на кредитну активність банків (с. 142), що дозволить визначити ступінь впливу дій з монетарного регулювання на кредитування економіки.

6. У п. 3.3 наводяться пропозиції зі зміни нормативів обов'язкового резервування з метою зменшення надлишкової ліквідності банківської системи, проте не наведено, на основі яких розрахунків зазначено саме такі значення нормативів (с. 160).

7. Загальний висновок

Зазначений вище аналіз та оцінка дисертаційної роботи Мельник Т. В. свідчить, що вона є завершеною науковою працею, актуальним та якісним дослідженням проблем монетарного регулювання розвитку банківської системи України та свідчить про ґрунтовний, творчий підхід автора до вирішення наукового завдання.

Автореферат і публікації автора відображають зміст дисертаційної роботи. Зміст автореферату дисертації є ідентичним основному змісту роботи. В опублікованих працях автора повною мірою відображені основні положення дисертаційної роботи.

Враховуючи актуальність та практичну спрямованість поданої дисертаційної роботи «Монетарне регулювання розвитку банківської системи

України», наукову новизну та цінність одержаних у ній результатів, а також обґрунтованість висновків, вважаємо, що за своєю структурою, змістом, наповненням та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними згідно з Постановою КМУ № 656 від 19 серпня 2015 р.), а її автор – Мельник Тетяна Вікторівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри банківського бізнесу
Тернопільського національного
економічного університету**

Б. П. Адамик